

Buletin Informativ 2-9 noiembrie 2019

CUPRINS

PRIMARUL DE ȘTEFAN VODĂ VLADISLAV COCIU: „AM CANDIDAT FĂRĂ RESURSE FINANCIARE, FĂRĂ ECHIPĂ, DOAR CU NUMELE MEU ȘI CU DUMNEZEU”	2
EFIM STROGOTEANU, PRIMARUL COMUNEI ECATERINOVCA, CIMIȘLIA: „NU TREBUIE DE ADMIS CA UN PARTID DE LA GUVERNARE SĂ AIBĂ AȘA-NUMIȚI AGENȚI PLĂȚIȚI CARE SĂ ACUMULEZE INFORMAȚII DIN TERITORIU PENTRU A NE INTIMIDA”	4
PRIMARUL DE BARDAR, IALOVENI VALERIU RAȚA: „PRIN EXEMPLUL MEU VREAU SĂ ÎNCURAJEZ TINERII SĂ SE REALIZEZE ÎN R. MOLDOVA”	6
CALM LA ÎNTREVEDEREA CU USAID: „PROGRAMELE DE INVESTIȚII CAPITALE LA NIVEL LOCAL SUNT MULT MAI VIZIBILE DECÂT PROIECTELE DE ASISTENȚĂ TEHNICĂ ȘI SUPTUL BUCETAR”	8
PREMIERUL MAIA SANDU: „NEGOCIEM CU UE UN PROIECT CARE SE VA NUMI „SATUL EUROPEAN”	9
ATITUDINEA OSTILĂ FAȚĂ DE ALEȘII LOCALI - O AMENINȚARE ASUPRA DEMOCRAȚIEI LOCALE!.....	10
AMBASADA SUA LA CHIȘINĂU ANUNȚĂ O COMPETIȚIE DESCHISĂ PENTRU OBTINEREA UNUI GRANT ÎN CADRUL PROGRAMULUI DE GRANTURI FONDUL AMBASADORILOR PENTRU CONSERVAREA CULTURALĂ PENTRU ANUL 2020.....	12
CE-I AȘTEAPTĂ PE ALEȘII LOCALI DUPĂ ALEGERI: LE VA DA GUVERNUL AUTONOMIE FISCALĂ SAU NU.....	16
LOCALITĂȚILE RURALE VOR PRIMI 100% DIN IMPOZITUL PE VENIT AL PERSOANELOR FIZICE.....	17
CAMPANIA ”O FLOARE PENTRU MANTA” ESTE ÎN TOI!.....	18
MAJORĂRI // SALARII DE PESTE 6 000 DE LEI PENTRU EDUCATORI ȘI DE PESTE 10 000 DE LEI PENTRU PRIMARII DE LA SATE: BANI MAI MARI PENTRU BIBLIOTECARI, POMPIERI SAU BUCĂTARI.....	19
O PARTE A DRUMULUI NAȚIONAL M1 VA FI EXTINSĂ DE LA DOUĂ LA PATRU BENZI.....	20
8 REZERVOARE DE APĂ AU FOST CONSTRUIE PE NISTRU ÎN CADRUL UNUI PROIECT INTERREGIONAL.....	21

PRIMARUL DE ȘTEFAN VODĂ VLADISLAV COCIU: „AM CANDIDAT FĂRĂ RESURSE FINANCIARE, FĂRĂ ECHIPĂ, DOAR CU NUMELE MEU ȘI CU DUMNEZEU”

A activat timp de 16 ani în calitate de primar al satului Carahasani , iar la alegerile din 20 octombrie a candidat la funcția de ales local în orașul Ștefan Vodă și a câștigat competiția. De ce este mai avantajos să conduci o localitate urbană cu mai mulți locuitori dar și mai multe probleme decât în una rurală, cine l-a ajutat în campanie și ce sentimente trăiește un candidat atunci când află că victoria îi aparține aflăm de la alesul local Vladislav Cociu.

Ați fost primar într-o localitate rurală, ați ajuns într-o poziție similară doar că în orașul Ștefan Vodă...

Vladislav Cociu: Cred că în cele patru mandate de primar în Carahasani am reușit să realizez tot ce mi-am propus. Am avut un plan strategic de dezvoltare socio-economică, am lucrat împreună cu sătenii și sunt mândru de ceea ce am reușit să facem. Voiam să pun punct carierei mele de primar, deoarece consideram că nu e cea mai bună alegere, însă vecinii mei de la bloc (locuiesc în Ștefan Vodă), atât cei mai în vârstă, cât și cei mai tineri au insistat să candidez considerând că aș putea realiza multe din probleme orașului.

De ce este mai avantajos să gestionezi un oraș decât un sat?

Vladislav Cociu: Activând în calitate de primar într-o localitate rurală nu am avut doi viceprimari, nici prea multe servicii și oricum am reușit să aducem investiții enorme. În Ștefan Vodă se spunea că e greu de schimbat lucrurile, că nu sunt bani, eu cred însă că un primar de oraș are mult mai multe oportunități, are cu cine să lucreze, începând cu angajații din cadrul primăriei și terminând cu responsabilii de servicii. Plimbându-mă în zilele de odihnă cu copiii prin orașul Ștefan Vodă și având deja ochiul format de ales local vedeam ceea ce ar fi fost posibil de făcut dacă era dorință și capacitate. De mulți ani nu s-a mai construit nimic în Ștefan Vodă, iar eu consider că pot fi de

folos acestui oraș. Cred că am putea moderniza serviciul de salubritate, construi sistemul de canalizare în sectorul particular, mai ales că avem suport din partea Consiliului raional iar proiectul tehnic este deja realizat și ne rămâne să găsim resurse pentru implementarea acestui obiectiv, sunt și alte obiective.

Din start ați fost încrezător că veți învinge în această competiție electorală?

Vladislav Cociu: Am candidat independent, fără resurse financiare, fără echipă, doar cu numele meu, cu Dumnezeu și cu multă rugăciune din partea duhovnicilor mei. Am fost sigur de victorie pentru că m-am întâlnit cu mulți oameni, iar cetățenilor le place să vorbească, să dea mâna cu candidații, să fie ascultați și ajutați. Am fost într-un dialog continuu cu cetățenii și cred că acest lucru m-a ajutat. Miza mea au fost oamenii de rând, niciodată nu am ținut cu „nacialnicii”. Am experiență dar și cunoștințe vaste în domeniul APL. Îi spuneam duhovnicului meu că am foarte mulți prieteni, cumetri, toți cu afaceri, care până a începe campania electorală îmi promiteau tot sprijinul însă au dispărut cam toți atunci când am avut într-adevăr nevoie de ajutor. Părintele mi-a spus că după alegeri voi avea și mai mulți „prieteni” și acest lucru s-a confirmat. În două zile m-au sunat peste 1300 de cetățeni. Îi mulțumesc bunului Dumnezeu pentru că m-am înscris în această cursă și mi-am făcut încă o concluzie despre națiunea noastră basarabeană. A fost ca o radiografie, i-am văzut pe toți care și în ce măsură s-a implicat. Rezultatul însă mă bucură, voi apăra interesul cetățenilor, dar nu a unui grup îngust de oameni, mă voi dedica întru totul acestui oraș.

Ce sentimente trăiește un candidat atunci când află că a câștigat alegerile, că cei mai mulți oameni i-au încredințat votul de încredere?

Vladislav Cociu: Am candidat de mai multe ori și pe parcursul anilor am obținut un soi de imunitate. Am primit vestea liniștit, pentru că simțeam acest lucru, familia mea și-a făcut mult mai multe griji decât mine, sigur însă că victoria mă bucură. Atunci când merg prin oraș toți mă salută. Victoria în alegeri înseamnă și o responsabilitate enormă, oamenii te urmăresc cum și cu cine vorbești, cum te îmbraci, ce acțiuni întreprinzi și așteaptă rezultate.

Vă mulțumim!

EFIM STROGOTEANU, PRIMARUL COMUNEI ECATERINOVCA, CIMIȘLIA: „NU TREBUIE DE ADMIS CA UN PARTID DE LA GUVERNARE SĂ AIBĂ AȘA-NUMIȚI AGENȚI PLĂTIȚI CARE SĂ ACUMULEZE INFORMAȚII DIN TERITORIUL PENTRU A NE ÎNTIMIDA”

Efim Strogoteanu a câștigat cel de-al cincilea mandat de primar în comuna Ecaterinovca, Cimișlia. 66,95% dintre alegătorii din comună i-au acordat votul de încredere din primul tur de scrutin. Într-un interviu pentru calm.md alesul local ne spune cum a fost această campanie electorală, ce așteptări au oamenii din sate de la puterea centrală, dar și cea locală, dar și de ce consătenii i-au acordat votul de încredere și de această dată.

Prin ce s-a deosebit această campanie de altele?

Efim Strogoteanu: Campania electorală care tocmai s-a încheiat a fost una deosebită, mai liberă, fără presiuni din partea partidelor politice, nu prea am văzut funcționari cu demnitate publică în teritoriu, candidații singuri și-au expus programele, fără a fi asistați de cineva de la centru.

Cum credeți, de ce oamenii v-au ales pe DVS?

Efim Strogoteanu: Cred că au văzut rezultatele obținute pe parcursul mai multor ani. Cetățenii doresc să aibă servicii de calitate. În bugetele locale sunt puțini bani, dar prin implementarea diferitor proiecte și atragerea investițiilor din străinătate, nu neapărat de la Guvernul Republicii Moldova, am reușit să creăm în multe din satele noastre condiții bune de trai. Nu am reușit să implementez 100% din ce și-au dorit oamenii, cred că a fost în proporția procentului de vot acordat în cadrul acestor alegeri.

Ce vă propuneți să realizați în acest mandat?

Efim Strogoteanu: În comună sunt două sate și fiecare are problemele sale. Satul Ecaterinovca are toată infrastructura care este asigurată în pământ: apă, canalizare, gazificare, am construit stație de epurare. A rămas să reparăm și să construim drumurile. Am decis să nu investim bani fără proiectare, dar să elaborăm documentația de proiect, deoarece pe fiecare stradă sunt diverse probleme legate de scurgerea apelor, etc. Iluminare stradală avem, dar necesită modernizare. Acestea, dar și alte obiective sunt incluse în planul strategic care l-am elaborat încă la primul mandat și care trebuie îndeplinit până în anul 2024. O problemă majoră în al doilea sat este lipsa apei la unele gospodării. Sistemul este construit dar nu toți beneficiază de apă. De asemenea, drumurile sunt o altă prioritate. Avem realizat proiectul privind asigurarea cu apă, canalizare și stație de epurare, valoarea acestuia este de 20 milioane de lei. Ne gândim de unde să găsim măcar 3-5 milioane de lei pentru a asigura, în primul rând, cu apă de calitate toți cetățenii.

În ce măsură stabilitatea s-au instabilitatea politică de la Chișinău influențează activitatea aleșilor locali?

Efim Strogoteanu: E bine când există stabilitate politică. Totuși, dacă analizăm activitatea fostului sistem care era destul de totalitar, dar stabil, putem afirma că partidul de la guvernare folosea metode netradiționale și devenea foarte periculos de a păstra democrația din țară. Era clar că aveam nevoie de alegeri. Nu trebuie de admis ca un partid de la guvernare să aibă așa-numiți agenți plătiți care să acumuleze informații din teritoriu despre fiecare funcționar și fiecare primar, cu ce se ocupă aceștia, să aducă informația la centru și apoi să vină organele de forță care să ne preseze, să ne cerceteze, să ne intimideze. Noi am ales democrația și în acțiunile noastre trebuie să ne conducem de acest principiu. Oamenii trebuie să se simtă liberi, iar după schimbarea guvernării din iunie văd că cetățenii, societatea, în ansamblu, este mai liberă. Poate nu ajung finanțe pentru implementarea proiectelor, cu toate acestea, libertatea trebuie să fie pe primul plan.

CALM-ul ce reprezintă pentru autoritățile locale?

Efim Strogoteanu: Este al 17-lea an de când sunt în funcția de primar. Primăria Ecaterinovca este membră a CALM-ului de la formarea acestei organizații. Aici este un grup de oameni care își dorește ca noi, toți primarii, să fim la curent cu tot ce se întâmplă, iar pentru aceasta primim suport informațional, consultații, instruirii. Avem ieșiri în afara țării, suntem familiarizați cu legile din statele care au fost în curs de dezvoltare și care deja înregistrează succese, dar și despre necesitatea de a aduce aceste practici în Republica Moldova. De fiecare dată când vin la Chișinău intru pe la CALM pentru a mă întâlni cu colegii, mă consult, iar atunci când am unele probleme pe care nu știu cum să le soluționez cer ajutor de la experții CALM. Astăzi tot după ajutor am venit.

Vă mulțumim!

PRIMARUL DE BARDAR, IALOVENI VALERIU RAȚA: „PRIN EXEMPLUL MEU VREAU SĂ ÎNCURAJEZ TINERII SĂ SE REALIZEZE ÎN R. MOLDOVA”

Valeriu Rața este noul primar al satului Bardar, Ialoveni. La cei 30 de ani deja are o experiență vastă de activitate în domeniul privat, afacerea sa fiind cunoscută atât în Republica Moldova cât și în România. A reușit să vadă cum se câștigă pâinea și peste hotare, dar a înțeles că nicăieri nu e mai bine decât acasă. Este hotărât să muncească și să obțină rezultate pentru a demonstra că tinerii pot produce schimbări.

Ce v-a motivat să candidați pentru funcția de ales local?

Valeriu Rața: Realitățile pe care le vedem zi de zi pe străzile satului Bardar: iluminatul stradal, dar și curățenia de pe teritoriul satului lasă de dorit, nu există comunicare între administrația locală și cetățeni, în primărie lipsește profesionalismul. Sunt foarte multe lacune care ar putea fi înlăturate fără investiții majore.

Bugetele locale într-adevăr sunt sărace ...

Valeriu Rața: Noi cunoaștem acest lucru. Totuși, satul Bardar este situat aproape de capitală, foarte mulți agenți economici își desfășoară activitatea la noi în localitate și de s-ar administra corect taxele pe care trebuie să le achite aceștia atunci posibilitățile ar fi mult mai mari.

Ce vă propuneți să realizați în acest mandat de patru ani?

Valeriu Rața: Primul lucru pe care îmi propun să-l realizez este de a recăpăta încrederea cetățeanului în administrația publică. Transparența activității APL este un alt obiectiv al nostru, ședințele Consiliului local vor fi transmise online, astfel ca oamenii să cunoască deciziile care se iau. Nu am promis că voi realiza proiecte mari ce necesită investiții majore, deoarece sunt

conștient că cu banii din bugetul local va fi greu de implementat asemenea obiective. Totuși ne dorim să eficientizăm serviciul de salubritate, să dotăm Primăria cu utilaj special pentru curățarea străzilor pe timp de iarnă, dar și ori de câte ori este nevoie, să creăm un parc de toată frumusețea, chiar dacă avem spațiu până astăzi nici măcar statutul nu a fost schimbat, să construim un bloc sanitar public nou, să dotăm toate străzile cu urne mici, dar și să montăm camere de supraveghere video pentru a oferi securitate locuitorilor, deoarece în acest an s-au înregistrat unele furturi.

Cum a fost această campanie electorală pentru Dvs?

Valeriu Rața: Am candidat pentru prima dată la alegerile locale din 2015, atunci aveam mai puțină experiență și nu am câștigat. Acum cred că sunt pregătit. Oamenii din sat vorbesc că această campanie a fost cea mai murdară din toate câte au existat. A fost o luptă grea, eu însă nu am atacat pe nimeni, am fost sincer și deschis cu oamenii, așa cum ei mă cunosc. Am fost sigur de victoria mea dar nu credeam că voi avea un rezultat atât de bun, ceea ce înseamnă că bărdărenii au dorit foarte mult schimbarea.

Mulți tineri de vârsta Dvs încearcă să se afirme în alte țări, susținând că aici nu au șanse...

Valeriu Rața: În perioada 2009-2012 am fost și eu hoinar peste hotare, dar am înțeles că mai bine ca acasă nu este nicăieri. M-am reîntors și am început să-mi dezvolt afacerea. Cred că prin exemplul meu arăt că tinerii ar trebui să aibă curaj, să încerce să se realizeze aici și indiferent de situația complicată de la noi din țară nu trebuie să lăsăm mâinile în jos. Doresc să muncesc și să aduc rezultate pentru a demonstra că tineretul poate să facă schimbări.

Vă mulțumim!

CALM LA ÎNTREVEDEREA CU USAID: „PROGRAMELE DE INVESTIȚII CAPITALE LA NIVEL LOCAL SUNT MULT MAI VIZIBILE DECÂT PROIECTELE DE ASISTENȚĂ TEHNICĂ ȘI SUPORTUL BUCETAR”

Coordonatorul de programe în cadrul CALM Alexandru Osadci a avut la 8 noiembrie o întâlnire cu Adam Reisman și Veronica Crețu, experți în cadrul misiunii de evaluare a programelor și proiectelor USAID.

Discuțiile între experți s-au axat pe evaluarea eforturilor și programelor donatorilor, în special ale USAID din ultimii 5 ani în susținerea autorităților locale, dezvoltarea economică, reformele și schimbările politice la nivel național. A fost evidențiat faptul că în programele sale de asistență USAID are multe abordări benefice pentru Republica Moldova, cum ar fi implicarea asociației APL - CALM în conceptualizarea proiectelor de asistență încă de la faza incipientă, accentul sporit pe investiții capitale în programele de asistență, abordările de jos în sus, etc.

De asemenea, s-a discutat despre prioritățile viitoarei asistențe, fiind scoase în evidență câteva priorități, cum ar fi:

- Necesitatea de a acorda o atenție sporită investițiilor capitale;
- Susținerea organizațiilor naționale, în special a celor care promovează reformele în diverse domenii;
- Susținerea dialogului instituționalizat dintre factorii de decizie de la nivel local și național, un element important în obținerea rezultatelor comparativ cu asistența tehnică care nu prea este percepută că ar aduce mari beneficii pentru țară, inclusiv în domeniul APL.

Un alt subiect abordat a fost privind prioritățile principale în domeniul reformei APL, inclusiv descentralizarea fiscală, corelarea dintre competențele APL și resursele financiare, precum și necesitatea definirii clare și explicite a competențelor APL 1, APL 2 și nivelului central.

Au fost aduse unele exemple pozitive în implementarea programelor și proiectelor de asistență, inclusiv abordarea preluată de la Uniunea Europeană de a înlocui într-o mare măsură suportul bugetar și asistența tehnică cu proiecte și programe de investiții capitale pentru nivelul local. Potrivit CALM, programele de investiții capitale nu doar creează condiții pentru dezvoltarea economică locală, dar și sunt mult mai vizibile decât proiectele de asistență tehnică și suportul bugetar, ajungând direct la populație, generează o anumită angajare în câmpul muncii, dar și a unor impozite ca urmare a anumitor activități.

Serviciul de Comunicare al CALM

PREMIERUL MAIA SANDU: „NEGOCIEM CU UE UN PROIECT CARE SE VA NUMI „SATUL EUROPEAN”

„Negociem cu Uniunea Europeană un proiect care se va numi „Satul European”, iar banii vor putea fi accesați direct de către comunitățile noastre pentru proiecte de infrastructură, sociale, mici afaceri.” Declarația a fost făcută de premierul Maia Sandu în cadrul emisiunii „În Profunzime”, la PRO TV. Premierul a afirmat că acesta va fi un proiect foarte mare de care să beneficieze toate comunitățile, iar Uniunea Europeană a început să planifice resurse mai mari pentru anii următori.

În alt context, Maia Sandu a menționat că în bugetul pentru anul 2020 au fost identificate resurse pentru a crește independența financiară a administrației publice locale.

Executivul a aprobat deja avizul privind finanțele publice locale care are drept scop majorarea bugetelor locale printr-o nouă redistribuire a impozitelor achitate de persoanele fizice și juridice.

Dacă va fi votat de Parlament, Bugetul Solidarității 2020 va **crește autonomia financiară locală**, prin majorarea până la 100% a cotei de impozite rămase la APL din impozitele pe venit a persoanelor fizice din localitățile rurale și creșterea până la 50% a aceleiași cote pentru orașe.

Serviciul de Comunicare al CALM

ATITUDINEA OSTILĂ FAȚĂ DE ALEȘII LOCALI - O AMENINȚARE ASUPRA DEMOCRATIEI LOCALE!

La 30 octombrie 2019, Congresul Autorităților Locale și Regionale a Consiliului Europei a organizat o dezbatere privind condițiile de muncă ale primarilor și consilierilor municipali. **Atitudinea ostilă față de funcția alesului local este un motiv de îngrijorare pentru membrii Congresului, acest fenomen reprezentând o amenințare reală pentru democrația locală.** Dezbaterrea a confirmat faptul că majoritatea statelor membre se confruntă cu situații similare. În acest sens au fost prezentate o serie de propuneri.

În contextul alegerilor locale și regionale programate pentru 2020 în Europa, democrația locală este amenințată de deficitul de candidați pentru funcțiile de primari și consilieri municipali. Dezbaterrea inițiată de Congres a urmărit scopul de a examina amploarea acestei probleme în statele membre și de a efectua o analiză pentru elaborarea soluțiilor durabile, astfel încât aceste funcții să devină mai atractive, inclusiv pentru tineri.

Documentul elaborat de Camera Autorităților Locale, dar și discursurile fostului președinte al Asociației Municipiilor din Austria Helmut Mödlhammer și ale primarului orașului Scheich din Germania Lars Rieger au scos în evidență **faptul că municipalităților din Europa le sunt transferate din ce în ce mai multe responsabilități de la administrația centrală.**

Cu toate acestea, creșterea responsabilităților și a volumului de muncă al primarilor și aleșilor s-a produs adesea în tandem cu reducerea bugetelor municipale, ca o consecință a politicilor de austeritate. În rezultat, primarii au fost obligați să gestioneze probleme complexe în sectoare

atât de importante precum securitatea, sănătatea, grădinițele, educația, locuințele, serviciile poștale, criza migrației etc., fără a avea un suport financiar necesar pentru acțiune.

„Am devenit responsabili de toate problemele cu care se confruntă cetățenii, de la nou-născuți până la defuncți”, a declarat Helmut Mödlhammer, primar din Austria, jurnalist și autor al cărții „Viața mea pentru comunitate” (Mein Lebensweg für die Gemeinden), 2013.

Deoarece sunt în contact direct cu populația, primarii devin foarte des victime ale frustrărilor și furiei cetățenilor față de clasa politică, în general. Vorbitorii din cadrul dezbaterilor au atras atenția asupra faptului că **primarii sunt prinși într-un cerc vicios și ajung tot mai des în instanțele de judecată din simplul motiv că gestionează probleme excesiv de complexe** pentru care nu au pregătirea juridică și administrativă adecvată. „Fiecare primar ar avea nevoie de un avocat care să-i fie mereu alături”, a declarat Rosaleen O'Grady (Irlanda)

Dacă adăugăm la toate acestea intensificarea criticilor și amenințărilor la care sunt supuși aleșii locali zilnic, în special pe rețele de socializare, fără a mai menționa numeroasele cazuri de agresiune fizică, este lesne de înțeles de ce asumarea acestor funcții reprezintă un risc serios pentru carieră, sănătate și viața de familie a reprezentanților aleși, motiv pentru care partidele politice tot mai greu identifică candidați la funcția de primar, în special din rândul tinerilor și femeilor.

În discursul său, Lars Rieger, primarul din Scheich a declarat că în 2223 de municipalități germane nu s-au înregistrat candidații la funcția de primar. El consideră că unul din motivele principale ar fi necesitatea majorității primarilor din micile municipalități germane de a-și păstra locul de muncă în sectorul privat. Drept urmare, ei își sacrifică atât poziția profesională, cât și tot timpul liber, inclusiv serile, fără a fi compensați corespunzător pentru serviciul pe care îl oferă. „Când devenim primari, adesea trebuie să ne confruntăm cu o deteriorare a imaginii, dar și a situației noastre financiare, iar uneori chiar și a relațiilor noastre de familie”, a explicat primarul. **Nivelul scăzut de remunerare a fost prezentat ca exemplu în majoritatea alocuțiunilor din cadrul dezbaterilor.**

Membrii Congresului și-au exprimat dorința de a se implica în acțiuni coordonate la nivel european, salutând în special propunerea lui Piero Fassino (Italia) privind organizarea unei conferințe la Strasbourg a asociațiilor europene ale autorităților locale în vederea elaborării unui plan de acțiuni comun în raport cu guvernele naționale.

Bunele practici, cum ar fi site-ul britanic „Deveniți consilier”, înființarea unui grup de interese al reprezentanților aleșilor locali din Scoția, exemplul unor țări precum Luxemburgul, unde statutul alesului local are numeroase avantaje, etc. și implicarea tinerilor delegați în dezbateri au contribuit la înaintarea mai multor propuneri pentru schimbarea situației, dar și a opiniilor negative privind funcțiile de primar și consilier local.

Articol tradus de către Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM).

Textul original poate fi găsit aici: <https://www.coe.int/en/web/congress/-/the-disaffection-of-municipal-elected-representatives-a-threat-to-the-health-of-local-democracy>

AMBASADA SUA LA CHIȘINĂU ANUNȚĂ O COMPETIȚIE DESCHISĂ PENTRU OBTINEREA UNUI GRANT ÎN CADRUL PROGRAMULUI DE GRANTURI FONDUL AMBASADORILOR PENTRU CONSERVAREA CULTURALĂ PENTRU ANUL 2020

Fondul Ambasadorilor pentru Conservare Culturală

Fondul Ambasadorilor pentru Conservare Culturală, este unicul program de conservare culturală al guvernului SUA, care oferă finanțare directă, sub formă de granturi mici, pentru conservarea patrimoniului din alte țări. Prin intermediul Fondului Ambasadorilor pentru Conservare Culturală, Departamentul de Stat al SUA, ajută țările eligibile din toată lumea să păstreze locațiile istorice și manuscrisele, colecțiile de muzeu, și formele tradiționale de muzică, dans, și limbă. Începând cu 2001, Guvernul SUA a acordat, prin intermediul Fondului Ambasadorilor pentru Conservare Culturală, granturi cu scop de conservare culturală pentru șase proiecte din Moldova.

Competiția proiectelor mici pentru 2020

Ambasada SUA la Chișinău are plăcerea de a anunța o competiție deschisă pentru obținerea unui grant în cadrul programului de granturi Fondul Ambasadorilor pentru Conservarea Culturală pentru anul 2020.

Fondul Ambasadorilor a fost întemeiat de Congresul SUA în 2000, cu scopul de a ajuta țările eligibile din toată lumea la salvagardarea propriului patrimoniu cultural și să demonstreze respectul SUA pentru varietatea de culturi din toată lumea. Anul trecut mărimea granturilor a variat între \$25,000 și \$200,000. Suma minimă a unui singur grant este de \$10,000 și maximă este de \$200,000.

Data limită de depunere a proiectelor în limba engleză la Ambasada SUA la Chișinău este ora 17:30, luni, 9 decembrie 2019. Câștigătorii vor fi anunțați în vara anului 2020.

Fondul Ambasadorilor finanțează proiecte de salvagardare a patrimoniului cultural în următoarele trei categorii:

1. A) MONUMENTE DE CULTURĂ, care includ edificii istorice și situri arheologice.

Proiectele în această categorie pot include, de exemplu, conservarea unui edificiu antic sau istoric, salvagardarea unui sit arheologic, sau documentarea unor situri culturale într-o regiune cu scopul salvagăării;

1. B) OBIECTE CULTURALE ȘI COLECȚII de la un muzeu, sit, sau instituție similară, care includ obiecte arheologice și etnografice, picturi, sculpturi, manuscrise și necesități muzeale generale de conservare.

Proiectele din această categorie pot include, de exemplu, conservarea unui obiect sau colecție de obiecte, evaluarea gradului de degradare și elaborarea strategiei de conservare a unei colecții, inventarierea unei colecții cu scopul conservării și protecției, crearea unor ambianțe sigure pentru păstrarea sau expunerea colecțiilor, sau instruirea specializată pentru îngrijirea și păstrarea colecțiilor.

1. C) FORME DE EXPRESIE CULTURALĂ TRADIȚIONALĂ, care includ muzica tradițională, limbile indigene, și meșteșugurile.

Proiectele în această categorie pot include documentarea și înregistrarea video și audio a formelor tradiționale de muzică și dans cu scopul diseminării ca mijloc de studiere și salvagardare sau suport pentru instruirea în domeniul salvagăării artelor sau meșteșugurilor tradiționale pe cale de dispariție.

Informație suplimentară:

Fondul Ambasadorilor pentru Conservarea Culturală NU finanțează următoarele:

- A. Salvagardarea sau procurarea obiectelor, colecțiilor culturale, sau proprietate imobiliară aflate în proprietate privată sau comercială, inclusiv ale celor ale căror transfer din proprietate privată sau comercială în proprietate publică se prevede, se planifică, sau este în proces dar nu este finalizat la momentul depunerii proiectului;
- B. Salvagardarea patrimoniului natural (fizic, biologic, și formațiilor geologice, colecțiilor paleontologice, a habitatului speciilor de animale și plante ce se află în pericol, fosilelor, etc.);
- C. Salvagardarea rămășițelor umane sau animale;
- D. Salvagardarea presei de știri (ziare, buletine de știri, programe radio și TV, etc.);
- E. Salvagardarea materialelor publicate care există în altă parte (cărți, publicații periodice, etc.);
- F. Elaborarea curriculumului sau a materialelor didactice pentru uz la ore;
- G. Săpături arheologice sau sondaje cu scopul cercetării;
- H. Cercetarea istorică, cu excepția cazurilor când cercetarea justifică succesul proiectului propus;
- I. Achiziționarea sau crearea expozițiilor sau colecțiilor noi pentru muzee noi sau existente;

Î. Construcția edificiilor noi, construcția anexelor, sau a acoperișurilor permanente (deasupra siturilor arheologice, de exemplu);

J. Comandarea unor lucrări de artă noi sau arhitectură pentru scopuri comemorative sau de dezvoltare economică;

K. Crearea unor copii sau recrearea unor obiecte sau situri culturale care nu mai există;

L. Crearea unor adaptări noi sau moderne a dansurilor tradiționale existente, cântecelor, melodiilor, compozițiilor muzicale, pieselor, etc.;

M. Relocarea siturilor culturale de pe un loc pe altul;

N. Scoaterea din țară a obiectelor culturale sau a elementelor unor situri culturale din oarecare motive;

O. Digitalizarea obiectelor sau colecțiilor culturale, dacă nu fac parte dintr-un efort de conservare mai mare și clar definit;

P. Planuri de conservare sau alte studii, dacă nu sunt un component a unui proiect mai mare de implementare a rezultatelor acelor studii;

Q. Stocuri de bani peșin, fundații sau fonduri periodice (mijloacele bănești trebuie să fie cheltuite în perioada activă a grantului (până la cinci ani) și nu pot fi utilizate pentru crearea unei fundații sau a unui fond periodic);

R. Costurile pentru campanii de acumulare de capital;

S. Taxele neprevăzute;

T. Costurile lucrărilor efectuate înainte de obținerea grantului;

U. Călătoriile internaționale, cu excepția cazurilor când călătoriile justifică succesul proiectului propus;

V. Călătorii sau studii pentru dezvoltare profesională;

W. Proiectele individuale în valoare mai mică de \$10,000 sau mai mare de \$200,000;

X. Proiecte americane independente peste hotarele SUA.

Solicitanți eligibili: Solicitanți pot fi organizații non-guvernamentale, muzee, ministere ale culturii, sau instituții și organizații similare, inclusiv organizații bazate în SUA care activează în baza capitolului 501(c)(3) al codului fiscal American, care pot demonstra că au experiența și aptitudinile corespunzătoare să administreze proiecte de salvagardare culturală. Fondul Ambasadorilor încurajează subvențiile, contribuțiile și alte forme de participare financiară.

Notă specială privitor la siturile și obiectele religioase:

Clauza de constituire a constituției SUA permite guvernului includerea obiectelor și siturilor religioase în cadrul unui program de asistentă în anumite condiții. De exemplu, un obiect cu conotație religioasă, (inclusiv un lăcaș sfânt) ar putea fi subiectul unui grant de salvagardare dacă importanța principală a obiectului nominalizat este apreciată în baza criteriului arhitectural, artistic, istoric, sau altui criteriu cultural (nu religios).

Criteriile de participare:

Toate proiectele trebuie să fie prezentate în următorul format:

1. Titlul proiectului, perioada, locația, categoria, și sumarul;

2. Informația despre solicitant, inclusiv informația de contact, CV-ul organizației, inclusiv CV-urile directorului de proiect și ale membrilor echipei de implementare;
3. Scopul proiectului care explică pe scurt obiectivele proiectului și rezultatele dorite;
4. Descrierea detaliată a activităților proiectului cu descrierea sarcinilor în ordine cronologică;
5. Perioada de implementare a proiectului (etapele majore și durata activităților);
6. Importanța lăcașului sfânt sau cultural, a obiectului sau colecției, sau a formei de expresie accentuând valoarea istorică, arhitecturală, artistică sau culturală (non-religioasă);
7. Urgența implementării acestui proiect
8. Planul de sensibilizare publică al implementatorului, care descrie modul în care solicitantul intenționează să evedențieze și amplifice activitățile propuse prin intermediul platformelor tipar, electronice și rețelelor sociale;
9. Descrierea măsurilor care vor fi luate pentru menținerea sitului, obiectului sau colecției în stare bună după finalizarea proiectului finanțat prin acest program
10. Bugetul detaliat al proiectului, demarcat în perioade bugetare de un an (2020, 2021, 2022, etc.), care include toate costurile în categorii separate (personal, beneficii, călătorii (inclusiv diurna), echipament, consumabile, contractual, alte costuri directe, subvenții);
11. Cel puțin cinci poze digitale (format jpeg) sau fișiere audio-vizuale care reflectă condiția și natura monumentului, colecției sau formei de expresie.

Data limită de depunere a proiectelor este ora 17:30, luni, 9 decembrie 2019. Proiectele trebuie să fie pregătite în limba engleză și expediate prin poșta electronică la adresele indicate mai jos. Solicitanții trebuie să citească cu atenție instrucțiunile de pe pagina ambasadei înainte de completarea și expedierea formularului de participare. Formularul și instrucțiunile pot fi găsite pe pagina ambasadei la adresa <https://md.usembassy.gov/education-culture/local-programs/culture-programs/ambassadors-fund-cultural-preservation>. Dacă există incertitudine privind eligibilitatea proiectului, rugăm să-l contactați pe coordonatorul programului Alexandru Leanca. Formularele care nu respectă instrucțiunile sau sunt incomplete nu vor fi acceptate.

Persoana de contact pentru acest program este Alexandru Leanca, tel: 022 85-17-14, e-mail: leancaai@state.gov, saleanca@yahoo.com

Sursa: md.usembassy.gov

CE-I AȘTEAPTĂ PE ALEȘII LOCALI DUPĂ ALEGERI: LE VA DA GUVERNUL AUTONOMIE FISCALĂ SAU NU

Directorul executiv al Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) Viorel Furdui spune că cea mai mare problemă cu care se vor confrunta administrațiile locale după alegeri va fi autonomia financiară, extrem de limitată în Moldova. O altă problemă, spune expertul, este controlul și presiunea administrativă asupra APL-urilor.

Experții Congresului Autorităților Locale din Moldova susțin viziunea Guvernului de consolidare a autonomiei financiare a APL-urilor, însă, spun că aceste măsuri nu sunt suficiente pentru a fortifica independența financiară a administrațiilor locale. Viorel Furdui spune că Moldova înregistrează cel mai scăzut nivel de autonomie financiară din regiune, iar administrațiile locale nu dispun de potențial uman pentru a scrie proiecte de infrastructură.

”Avem prea multe organe de control în raport cu administrațiile locale. Ele sunt limitate și în posibilitatea de a angaja specialiști pentru a scrie proiecte bune de infrastructură. Este nevoie de un dialog între administrația centrală și cea locală. Eu sper că inițiativele legislative care sunt pe rol la ora actuală în Parlament și care prevăd lărgirea bazei fiscale pentru APL-uri, vor avea o finalitate în beneficiul comunităților locale”, a precizat Viorel Furdui.

Guvernul propune ca de la 1 ianuarie 2020, 100% din încasările din impozitul pe venit al persoanelor fizice să rămână în bugetele primăriilor din localitățile rurale. La ora actuală, în Parlament există mai multe inițiative legislative ce vizează modul de distribuire a impozitului pe venit al persoanelor juridice și fizice.

Sursa: sputnik.md

LOCALITĂȚILE RURALE VOR PRIMI 100% DIN IMPOZITUL PE VENIT AL PERSOANELOR FIZICE

„Bugetul pentru anul 2020 va fi un buget al solidarității. Asta înseamnă creșteri salariale pentru majoritatea angajaților bugetari, dar și prestații sociale mai mari pentru persoanele cu cele mai mici venituri. Creșterea veniturilor populației este o prioritate a Guvernului și, atâta timp cât vom avea o creștere a productivității și respectiv a veniturilor la buget, suntem decizi să continuăm creșterea salariilor”, a declarat Natalia Gavrilița.

Proiectul Bugetului Solidarității prevede majorarea salariilor cu 6-10 la sută pentru majoritatea angajaților bugetari. În același timp, unele categorii precum: primari, directori și directori-adjuncți de școli, bibliotecari, bucătari, pompieri și militari, vor avea creșteri de salarii în mărime de le 400 la 2500 lei.

Totodată, vor fi extinse și programele de asistență socială. În acest sens, mărimea ajutorului oferit pe perioada rece a anului va crește de la 350 la 500 de lei. De asemenea, va fi implementat un nou program de susținere a pensionarilor cu venituri mici pentru plata energiei electrice.

Sursa: www.realitatea.md

CAMPANIA "O FLOARE PENTRU MANTA" ESTE ÎN TOI!

650 trandafiri au fost sădiți în satele Pașcani și Manta de-a lungul traseului național R34. În cadrul campaniei s-a mobilizat toată comuna: bărbați și femei, tineri și adulți. Foarte activi au fost și membrii AdB Junior. Grație campaniei, satele comunei vor deveni mai frumoase, atractive și salubre. Aleea de trandafiri va bucura ochii trecătorilor și a celor care traversează traseul național. Dar cel mai important - inițiativa comună a tuturor băștinașilor a sporit încrederea, că prin efort comun putem aduce schimbări în comunitățile noastre. Tufele de trandafiri au fost procurate din banii colectați de băștinașii din Franța și unele donații locale.

Campania AdB din com. Manta "Acasă cu dor" realizată în strânsă colaborare cu APL Manta - un exemplu pentru toată țara, o practică de succes, care merită promovată și premiată la toate concursurile de mobilizare comunitară!

Sursa: www.facebook.com/groups/midlmoldova

MAJORĂRI // SALARII DE PESTE 6 000 DE LEI PENTRU EDUCATORI ȘI DE PESTE 10 000 DE LEI PENTRU PRIMARI DE LA SAȚE: BANI MAI MARI PENTRU BIBLIOTECARI, POMPIERI SAU BUCĂTARI

Salariile pentru mai multe categorii de bugetari din R. Moldova ar urma să fie majorate simțitor la anul viitor.

Creșterile de retribuiții sunt prevăzute în proiectul Legii bugetului pentru anul 2020.

„Vești foarte bune de la Guvern, care a anunțat creșteri importante de salarii pentru zeci de mii de bugetari”, a anunțat deputatul PAS, Radu Marian.

Iată cu cât vor crește salariile:

- educatori (educație timpurie) - de la 5.104 lei, la 6.083 lei (+19,2%);
- învățători din învățământul general și în învățământul profesional tehnic - de la 5.332,8 lei, la 6.083 lei (+14%);
- asistenți ai educatorului - de la 2.788,5 lei, la 3.322 lei (+19,2%);
- bucătari - de la 2.851,2 lei, la 3.388 lei (+18,8%);
- lucrători sociali cu studii medii - de la 2.904 lei, la 3.322 lei (+14,4%);
- bibliotecari - de la 3.432 lei la 4.464,9 lei (+30,1%);
- directori adjuncți de instituții de educație timpurie, învățământ primar și gimnazial, categoria IV - de la 7.603,2 lei, la 9.837,3 lei (+29,4%);
- directori de instituții de educație timpurie, învățământ primar și gimnazial, categoria IV - de la 9.306 lei, la 10.684,3 lei (+14,8%);
- dădace educație timpurie - de la 2.904 lei, la 3.322 lei (+14,4%);
- bibliotecari principali - de la 4.141,5 lei, la 5.064,4 lei (+22,3%);

- pompieri - de la 5.436,6 lei la 6.528,6 lei (+20,1%).
- directori adjuncți de liceu/instituție de învățământ prof. tehnic, categoria I - de la 8.624 lei, la 10.915,3 lei (+26,6%);
- directori de liceu/instituție de învățământ prof. tehnic, categoria I - de la 10.553,4 lei, la 11.877,8 lei (+12,5%);
- primari de orașe, sate (comune) (cu 1.501 – 3.500 locuitori) - de la 8.505 lei, la 10.395 lei (+22,2%)

Proiectul Legii bugetului urmează a fi aprobat de Guvern și Parlament, iar majorările - să intre în vigoare de la 1 ianuarie 2020.

Sursa: www.ziarulnational.md

O PARTE A DRUMULUI NAȚIONAL M1 VA FI EXTINSĂ DE LA DOUĂ LA PATRU BENZI

Administrația de Stat a Drumurilor va primi câteva loturi de pământ, cu o suprafață de peste un hectar, din proprietatea publică a statului, pentru reabilitarea și extinderea drumului național M1 (km 95,3 - 96,0).

Decizia Ministerului Economiei și Infrastructurii vine ca urmare a creșterii esențiale a fluxului de transport, inclusiv a celui de mare tonaj, care a dus la degradarea prematură a podurilor rutiere existente, amplasate pe acest sector al drumului M1, parte componentă a centurii de ocolire a municipiului Chișinău.

Astfel, în scopul asigurării fluidității fluxului de transport prin extinderea părții carosabile de la 2 la 4 benzi de circulație, a fost elaborată documentația de proiect pentru modernizarea și extinderea nodului rutier existent.

Sursa: www.realitatea.md

8 REZERVOARE DE APĂ AU FOST CONSTRUITE PE NISTRU ÎN CADRUL UNUI PROIECT INTERREGIONAL

În cadrul proiectului „Gestionarea inter-comunală a Resurselor de Apă pe Nistru”, implementat de Agenția de Dezvoltare Regională (ADR) Centru, cu suportul financiar al Guvernului Germaniei, prin intermediul Agenției de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ) au fost instalate 8 rezervoare de apă în localitățile: Cocieri, Coșnița, Pîrîta, Doroțcaia, Oxentea din r. Dubăsari, cît și în Doibani 1 și Comisarovca Noua - din regiunea transnistreană, cu o valoare de circa 4 milioane lei.

Acest proiect a avut scopul de a reduce la minimum pierderile de apă și cheltuielile aferente de reparație și întreținere a rezervoarelor uzate, de a mări capacitatea de stocare a rezervoarelor, astfel asigurînd populația cu o furnizare și presiune stabilă de apă potabilă. Prin acest proiect ambițios se așteaptă și o îmbunătățire a indicilor de sănătate a cetățenilor din această zonă.

Guvernul German a delegat GIZ să implementeze acest proiect într-o zonă ce cuprinde 24 localități urbane și rurale cu o populație de circa 76,000 de locuitori. Aria de intervenție a proiectului cuprinde zona centrală a bazinului Nistrului de pe ambele maluri pe teritoriul raioanelor Dubăsari și Criuleni (Zona de Securitate), precum și unitatea administrativă a orașului Dubăsari din regiunea transnistreană.

Proiectul GIZ „Gestionarea inter-comunală a Resurselor de Apă pe Nistru” mizează pe implementarea unui proces de schimbare a situației din sectorul AAC existent în regiune, prin

dezvoltare participativă, îmbunătățirea infrastructurii bazate pe consolidarea cadrului de management inter-municipal.

De asemenea, Proiectul are menirea să contribuie la dialogul cu potențiali parteneri de dezvoltare, prezentând o imagine clară a necesităților investiționale și a perspectivelor de dezvoltare în sectorul AAC în zonă. Achizițiile și implementarea proiectelor de investiții se vor baza pe mecanismele aplicate de Agenția de Dezvoltare Regională Centru.

Sursa: adrcentru.md